

Handläggare:
Malin Eriksson, 08-508 25 402
Annelie Sjöberg, 08-508 25 008

Till
Socialnämnden

Rapport om barnfamiljer i Stockholms stad 2012 som saknar stadigvarande bostad

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner föreliggande rapport.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna för kännedom.

Gillis Hammar
förvaltningschef

Fredrik Jurdell
avdelningschef

Sammanfattning

I ärendet redovisas en kartläggning av antalet familjer med barn under 18 år som saknar stadigvarande bostad och som under september 2012 hade kontakt med socialtjänsten i Stockholm. Socialtjänsten i staden hade kontakt med 212 familjer med totalt 403 barn under den aktuella perioden, en minskning i förhållande till motsvarande räkning 2010. Till familjerna i kartläggningen ska dock läggas ytterligare 100 familjer som inte redovisats i enkätsvaren, men borde ingått i kartläggningen. Till nästkommande räkning ska en samlad redovisning kunna ges. Det totala antalet barnfamiljer som saknar ett stadigvarande boende är alltså minst 312 (320 år 2010).

De vanligaste orsakerna till familjernas boendesituation är att tidigare tillfälliga boenden har upphört. Inom Stiftelsen Hotellhem finns sedan 2009 genomgångslägenheter för barnfamiljer vilket har inneburit att familjer kan erbjudas mer långsiktiga boendalternativ. Även om kommunen har det yttersta ansvaret för att de

som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver har socialtjänsten inget generellt ansvar för att lösa bostadssituationen för barnfamiljer.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, strategiska enheten.

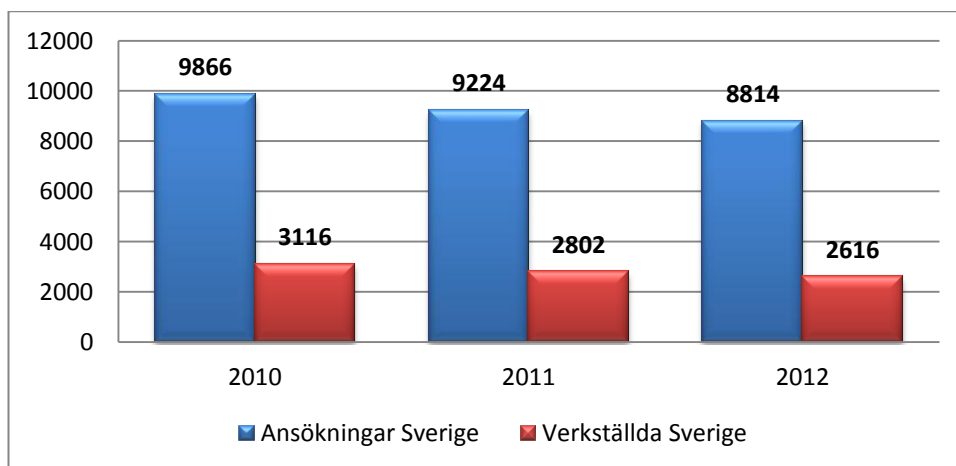
Bakgrund

Tidigare genomförda kartläggningar

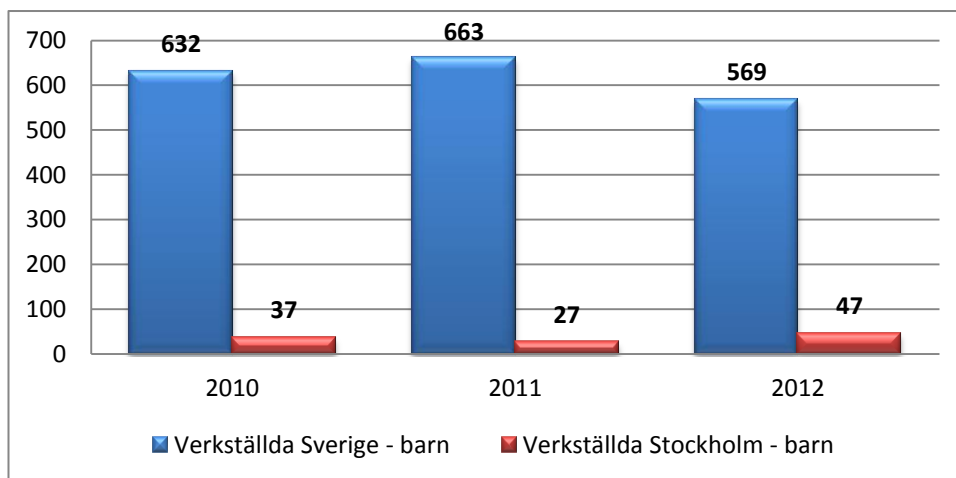
Socialförvaltningen har sedan 2004 genomfört kartläggningar av antalet barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad och som har kontakt med stadens socialtjänst. Kartläggningarna har genomförts under september månad år 2004, 2008, 2010 och nu 2012.

Kronofogdens statistik över avhysta hushåll

Fr.o.m. 2008 för Kronofogden statistik på kommunnivå över antalet barn som är berörda av avhysningar från bostäder. Med antal barn som berörs avses alla barn under 18 år som bor permanent eller tillfälligtvis i bostaden. Det har ingen betydelse om det rör sig om egna barn, samboendes eller inneboendes barn. Till berörda barn räknas också växelvis boende och umgängesbarn som träffar sin förälder 30 dagar per år eller mer.

2010 var det totalt 9866 ansökningar om avhysning i Sverige varav totalt 3116 verkställdes. Antalet ansökningar om avhysning minskades under 2011 och var 9224 i Sverige och antalet verkställda vräkningar minskade till 2802 och fortsatte minska under 2012 till 8814 respektive 2616. Det finns inte tillgänglig statistik över totala antalet avhysningar per kommun på samma sätt som när det gäller antalet berörda barn.

2010 var 632 barn i Sverige berörda av att båda, eller en av deras föräldrar eller vårdnadshavare, blev avhysta från sina bostäder. 2011 ökade antalet barn som berördes i Sverige av en vräkning till 663 men minskade under 2012 till 569.

2010 var 37 barn i Stockholms stad berörda av avhysningar från bostäder med förstahandskontrakt. 2011 minskade antalet berörda barn till 27 i Stockholm för att sedan öka under 2012 till 47 barn. Eftersom det inte finns statistik på kommunnivå på totala antalet ansökningar och verkställda vräkningar går det inte att fullt ut avgöra vad ökningen av antalet barn beror på. Det beror troligtvis på hur hushållssammansättningen ser ut i familjerna som blir vräkta. Om flera av familjerna har många barn medför detta en större ökning av antalet berörda barn.

Redovisning

Kartläggning 2012

Under september 2012 genomfördes en kartläggning av familjer med barn under 18 år som bodde i osäkra boendeförhållanden och som var aktuella inom stadens socialtjänst under denna månad. Kartläggningen genomfördes genom att handläggare vid stadsdelsförvaltningarna fyllde i en särskild webbenkät, en enkät per familj. Uppgifterna har därefter bearbetats och sammanställts vid strategiska enheten inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor.

Barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad definieras enligt följande:

”Familjer eller ensamstående med hemmavarande barn under 18 år som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande andrahands- eller inneboendeförhållande och därför är hänvisade till tillfälliga boendalternativ. Dessutom familjer eller ensam-

stående med barn som tillsammans vistas på institutioner, i familjehem eller annan vårdinrättning och inte har någon ordnad bostad vid utskrivning”

Från och med 2010 års kartläggning ingår även familjer som bor i Stiftelsen Hotellhems särskilda genomgångsbostäder för barnfamiljer och familjer som bor i försökslägenheter. Dessa familjer definieras inte som bostadslösa enligt ovan, men ingår ändå i den undersökta gruppen då dessa boendeformer inte är permanenta boendelösningar.

Stiftelsen Hotellhems särskilda bostäder för barnfamiljer har funnits sedan 2009 och har dels ersatt de tidigare genomgångsbostäderna för flyktingar, dels utökats med ytterligare lägenheter. För närvarande finns genomgångslägenheter i fem hotellhem. Hotellhem för barnfamiljer är en tillfällig bostad för familjer i avvaktan en lägenhet på den reguljära bostadsmarknaden. För att få en sådan bostad krävs remiss från stadsdelsförvaltningarna. Familjen får inte ha någon form av social problematik utöver den osäkra bostadssituationen och ska vara aktivt bostadssökande.

Försökslägenheter är primärt ingen resurs för barnfamiljer, men används i vissa fall när familjen har särskilda behov utöver bostadslösheten som inte kan tillgodoses på annat sätt. Syftet med boende i försökslägenhet är att förstahandskontraktet för bostaden ska kunna övergå till den boende efter tidigast ett år om boendet har fungerat utan anmärkning och hyresvärden godtar den boende som förstahandshyresgäst.

De uppgifter som har inhämtats från samtliga stadsdelsförvaltningar är:

- Antalet berörda familjer, antalet barn i olika åldersgrupper samt familjens sammansättning
- De vuxnas ursprungsnationalitet
- Orsak till den osäkra boendesituationen
- Anledningen till avhysningen (vid ev avhysning)
- Hur länge familjen har saknat stadigvarande boende
- Aktuell boendesituation
- Familjens försörjning
- Vilka insatser som planeras för att avhjälpa nuvarande boendesituation
- Vilka övriga insatser som pågår i familjen från socialtjänstens sida
- Om barnet/ barnen är föremål för barnavårdsutredning

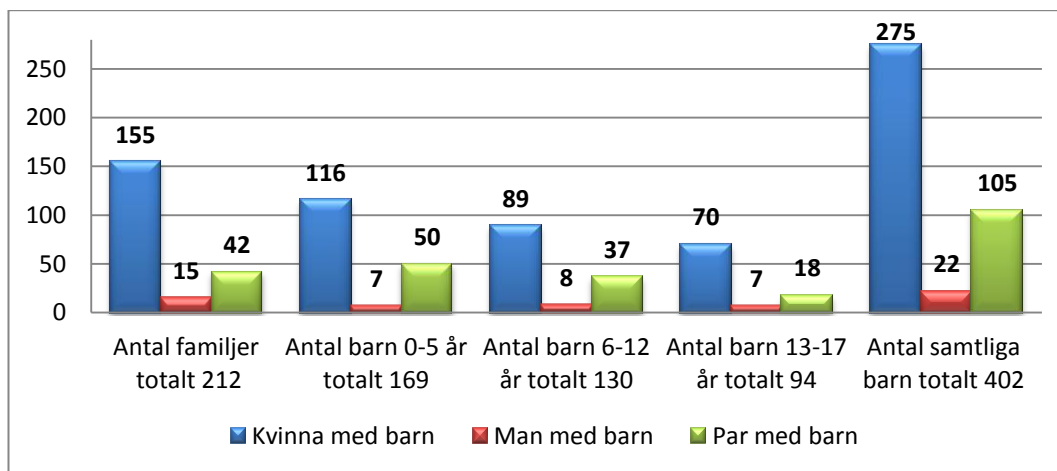
Uppgifter har lämnats i en webb-enkät enligt fördefinierade val.

Särskild kommentar

Vid sammanställningen av kartläggningen har det framkommit att samtliga berörda familjer inte har redovisats. Inom Stiftelsen Hotellhem finns 148 genomgångslägenheter i fem hotellhem samt 22 lägenheter ”på stan” för barnfamiljer, dvs. totalt 170 lägenheter av vilka samtliga var uthyrda i september då kartläggningen genomfördes. I kartläggningen redovisas endast 52 familjer boende på hotellhem, vilket visar på att enkäterna inte ger en fullständig redovisning. Minst ytterligare 100 familjer borde ingått i kartläggningen. Det totala antalet barnfamiljer som saknar ett stadigvarande boende är alltså minst 312. Förvaltningen har fört diskussioner med SHIS om förutsättningarna för redovisning av dessa familjer, och siffrorna ska kunna säkerställas till nästkommande räkning.

Rapporten baseras på uppgifterna som lämnats om de 212 familjer som redovisats i kartläggningen.

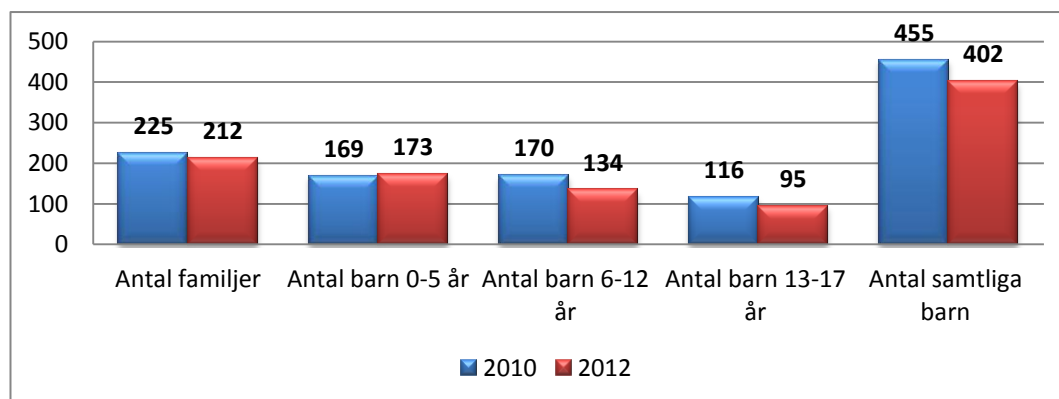
1. Antal barn och familjesammansättning

Totalt redovisas 212 (254 vuxna) barnfamiljer utan stadigvarande boende. Ensamstående kvinnor med barn utgör den största andelen med 73 %, ensamstående män med barn utgör 7 % och par med barn 20 %. Motsvarande siffror 2010 var 60 %, 10 % respektive 30 %. Andelen kvinnor med barn och par med barn har alltså ökat medan andelen män med barn har minskat.

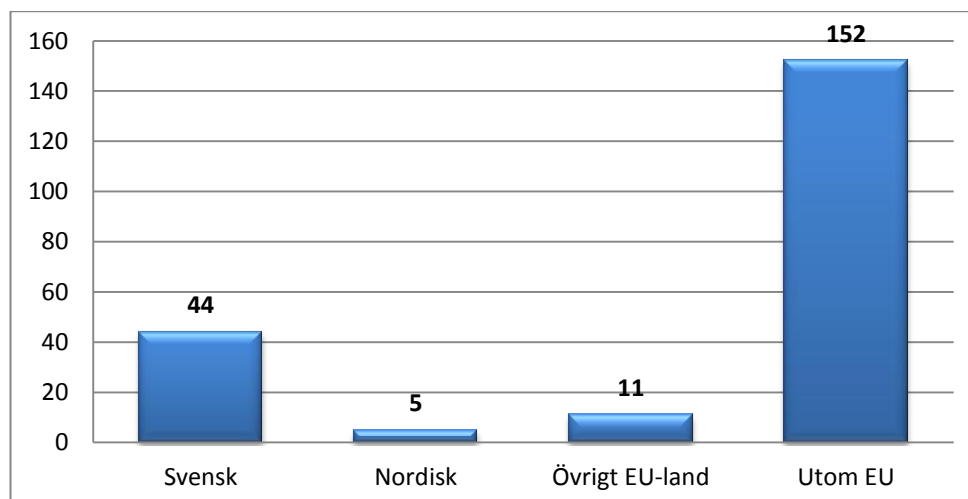
Totalt ingår 403 barn i familjerna. Barn i förskoleåldern 0-5 år utgör 43 %, barn i låg- och mellanstadieåldern 33 % och barn i högstadie- och gymnasieåldern 24 %. Åldersfördelningen skiljer sig inte nämnvärt jämfört med 2010.

2. Antal familjer och barn – jämförelse 2010 och 2012

Enligt kartläggningen har antalet barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden minskat från 225 till 212.

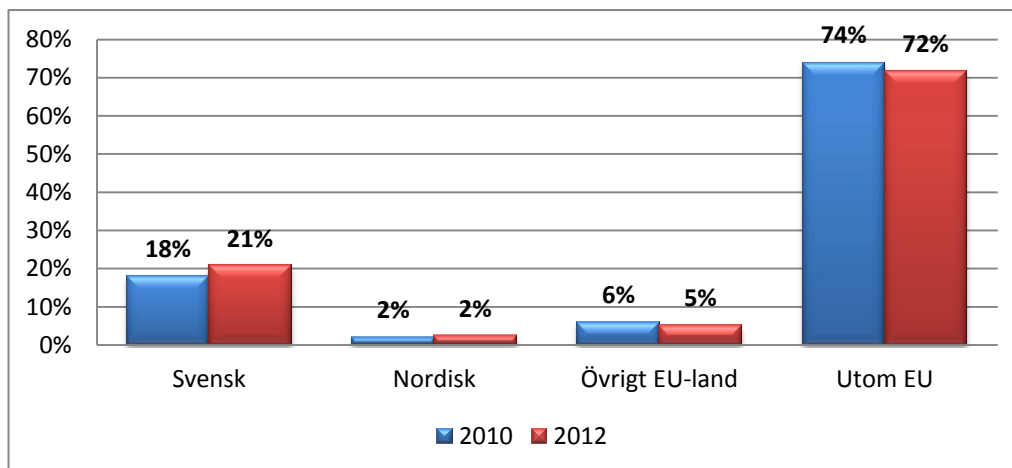
3. Antal familjer fördelat på de vuxnas ursprungsnationalitet * – totalt antal = 212

* De 3 parhushåll som består av en svensk person och en person med annan ursprungsnationalitet redovisas som svenskt hushåll.

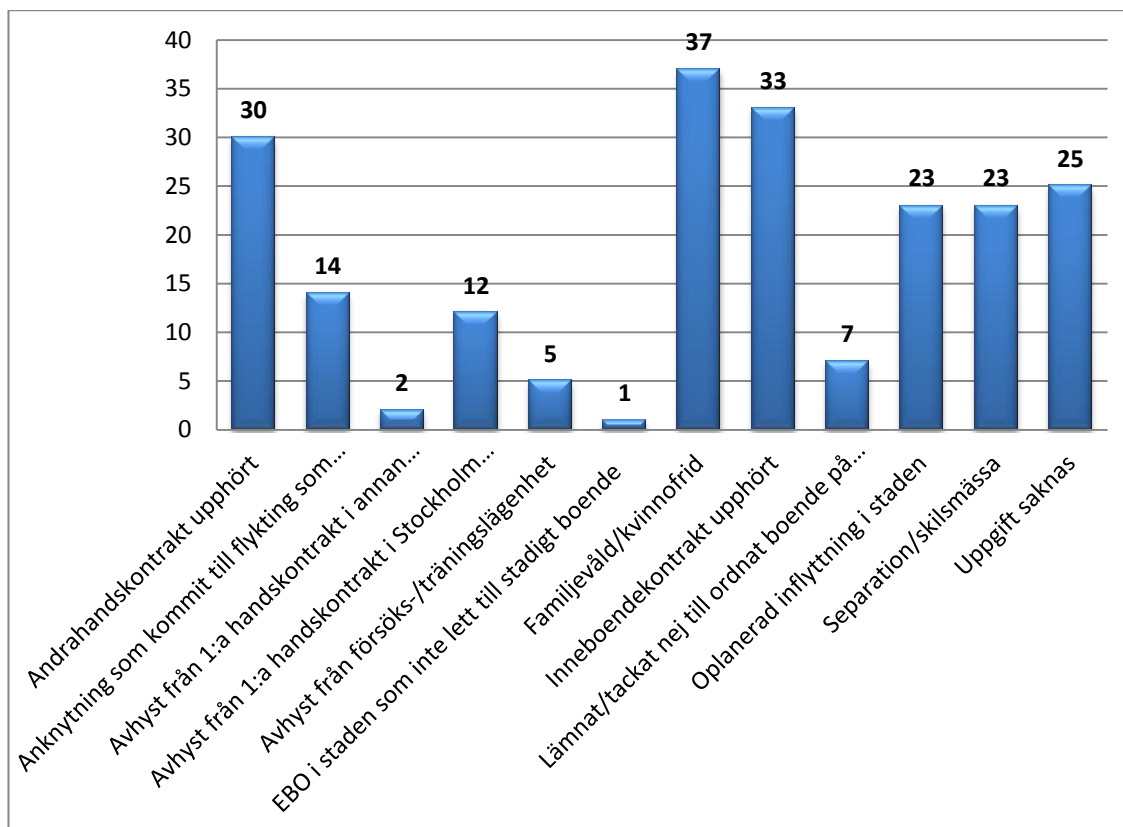
Av de 192 personer som har sitt ursprung i övrigt EU-land eller utom EU har 19 % ursprung i Somalia, 8 % ursprung i Irak och 8 % från Eritrea. Övriga fördelar sig relativt jämt på ytterligare 45 nationaliteter.

4. Fördelning av de vuxnas ursprungsnationalitet – jämförelse 2010 och 2012

Jämfört med 2010 har familjerna med ursprung utanför EU minskat och de med svenskt ursprung ökat.

5. Orsak till den osäkra boendesituationen – totalt antal = 212

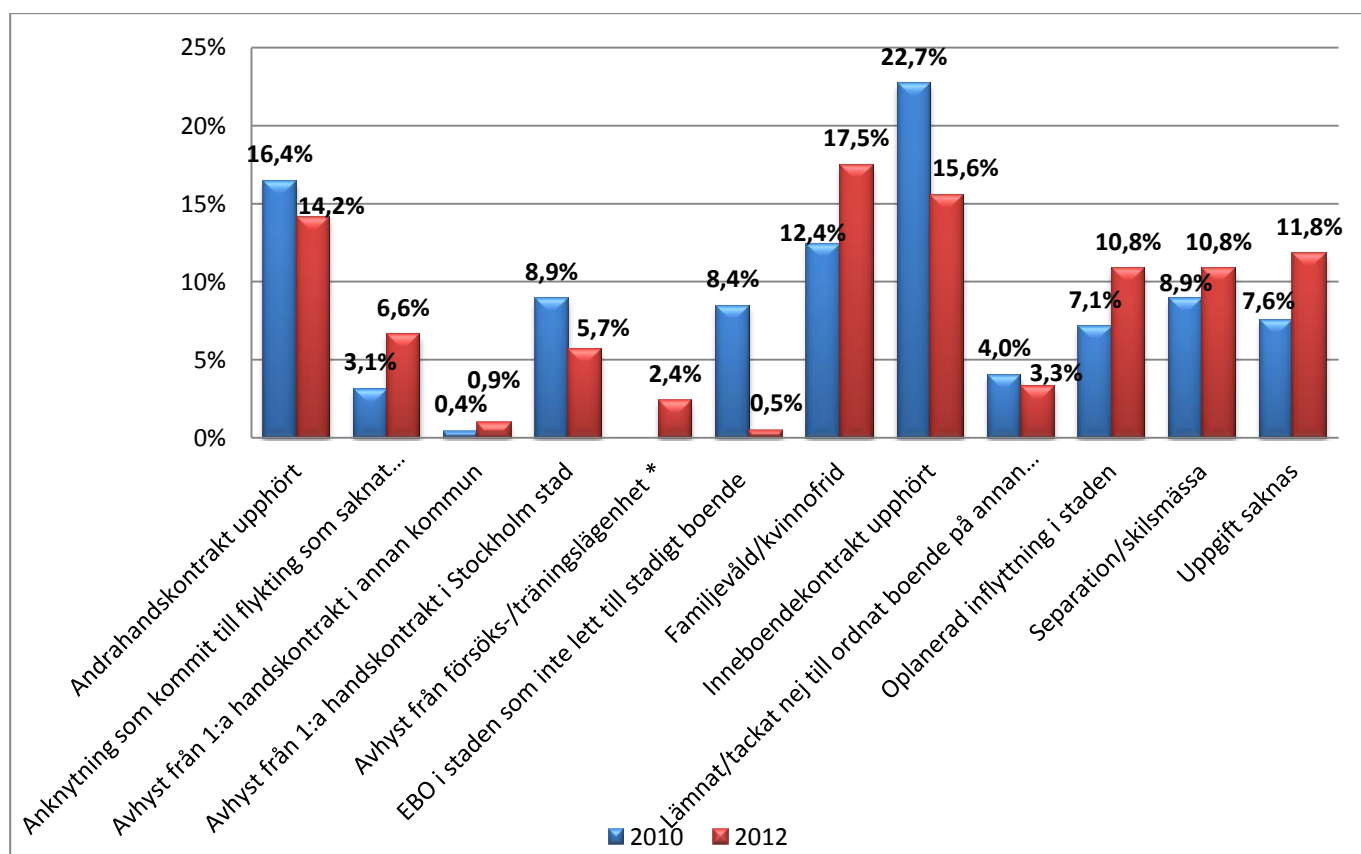
*EBO (eget boende under asyltiden)

De vanligaste orsakerna till familjernas boendesituation är att ett tidigare tillfälligt boende har upphört, såsom inneboende eller andrahandsboende. Separation och familjevåld är andra vanliga orsaker.

När det gäller avhysningar är detta orsaken för mindre än 10 % av det totala antalet familjer, varav 26 % av dessa gällde avhysning från försöks- eller träningslägenhet. Av de familjer som blev avhysta var kvinnor med barn 95 %. Av samtliga avhysningar har 89 % verkställts för mer än ett år sedan.

Av de familjer som blev avhysta hade 37 % svenskt ursprung medan 21 % hade sitt ursprung utom EU.

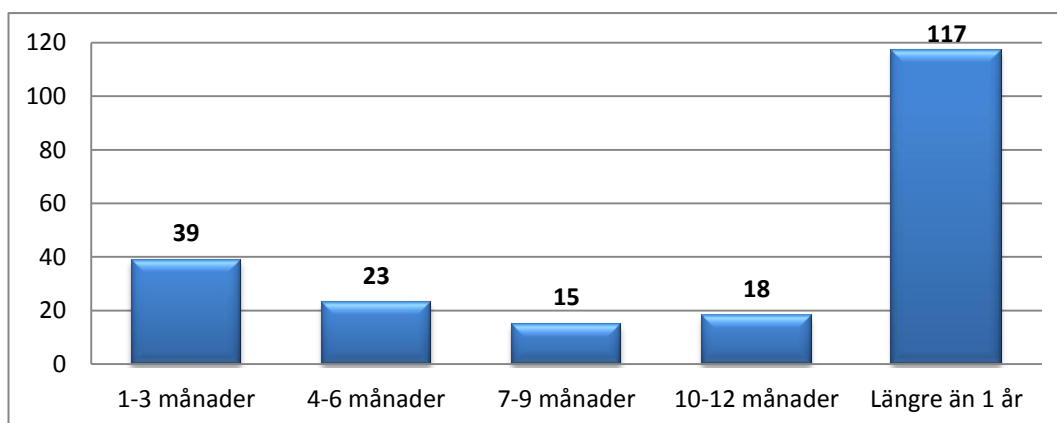
6. Jämförelse av fördelningen av orsaker 2010 och 2012 *

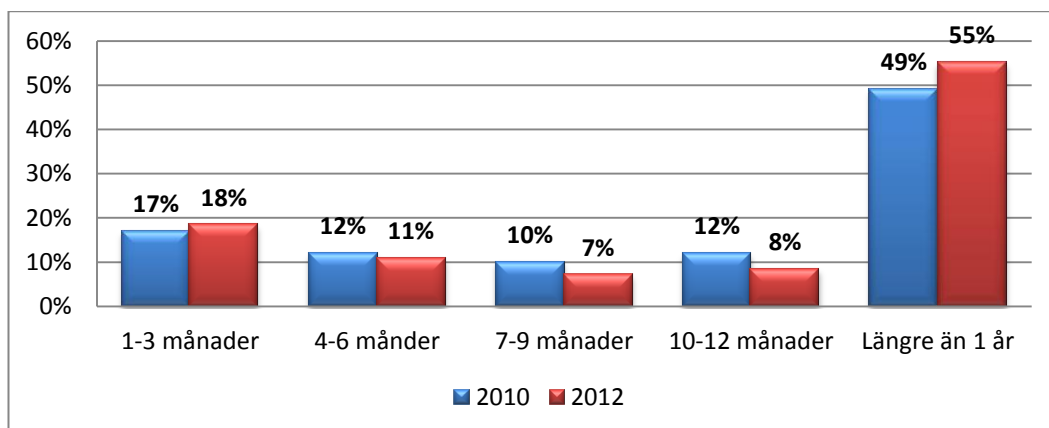
* Avhyst från försöks-/träningslägenhet fanns inte som alternativ 2010.

Den största förändringen när det gäller orsaken till varför familjerna är bostadslösa jämfört med 2010 är att antalet andrahands- och inneboendekontrakt som upphört har minskat medan orsaken familjevåld/kvinnofrid har ökat.

7. Tid som familjerna har saknat stadigvarande boende – totalt antal = 212

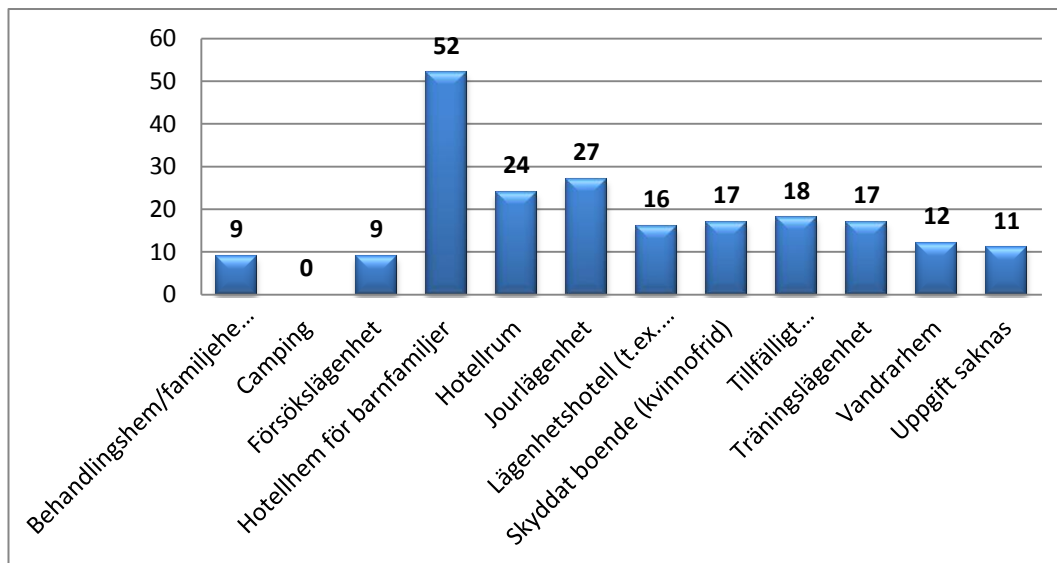

8. Jämförelse av fördelningen över hur lång tid familjerna saknat stadigvarande boende 2010 och 2012

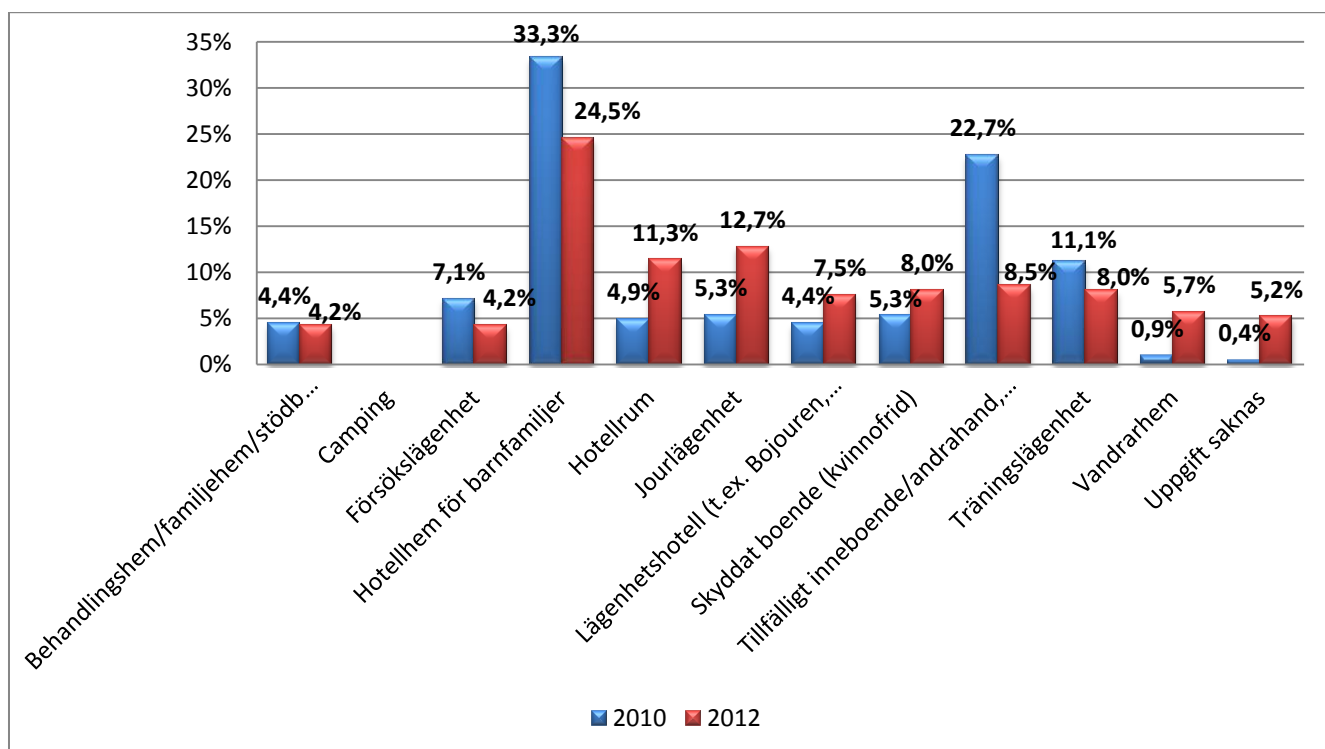
Av tabellerna framgår att mer än hälften av familjerna (55 %) har saknat stadigvarande boende längre än ett år. Det är en ökning jämfört med 2010 då de utgjorde 49 %. Gruppen som har saknat stadigvarande boende 10-12 månader utgör 8 % och har minskat jämfört med föregående då den utgjorde 12 %.

9. Aktuell boendesituation - totalt antal = 212

Den vanligaste boendeformen är hotellhem för barnfamiljer. I kartläggningen redovisas 52 familjer, men det verkliga antalet uppskattas till 152.

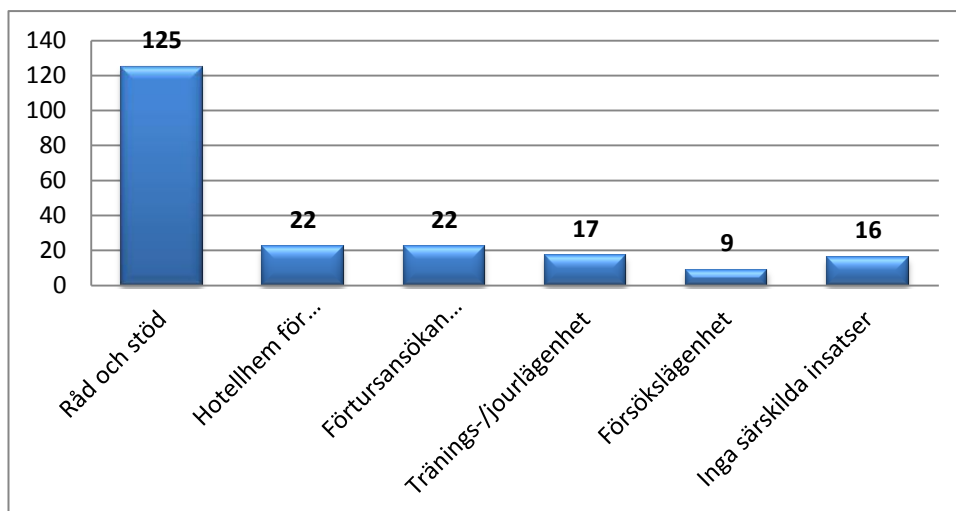
10. Jämförelse av fördelningen på olika boenden 2010 och 2012

* Camping fanns inte som alternativ 2010

Jämfört med 2010 har hotellhem och tillfälligt inneboendekontrakt (max 3 mån) minskat medan hotellrum, vandrarhem, lägenhetshotell och jourlägenhet har ökat liksom antalet boende i skyddat boende (kvinnofrid).

11. Insatser som planeras för att avhjälpa nuvarande boendesituation – en familj kan vara föremål för flera planerade insatser.

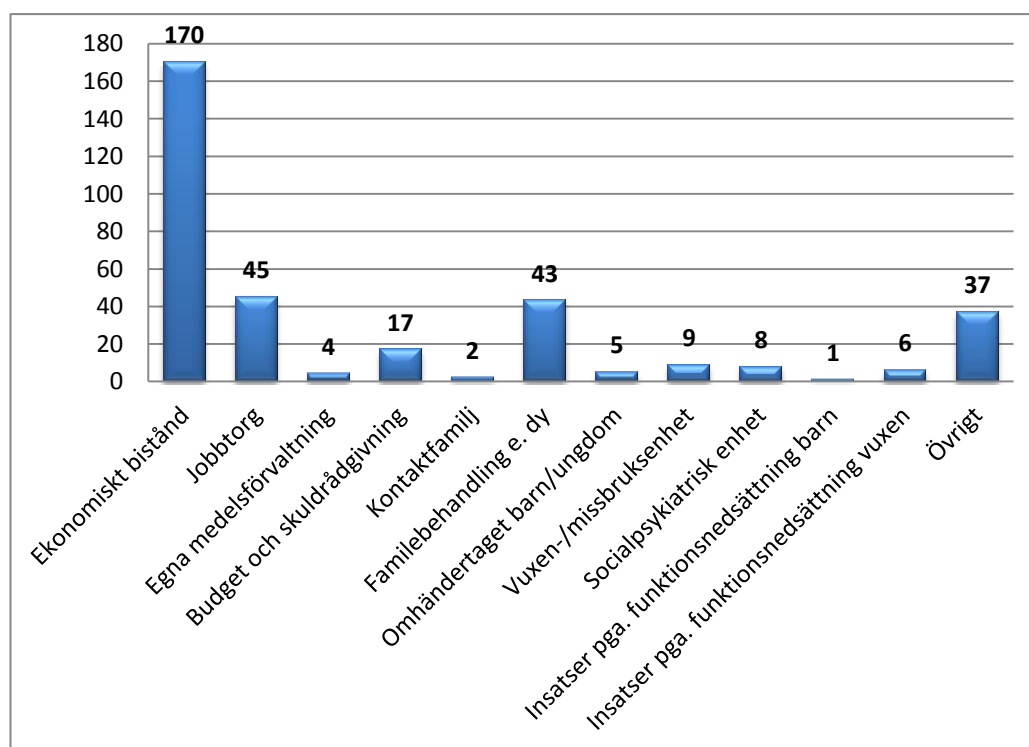
För 158 (75 %) familjer planerar socialtjänsten en eller flera insatser för att avhjälpa bostadssituationen. Den vanligaste insatsen är att ge råd och stöd att söka boende främst genom hjälp att kontakta bostadsförmedling och andrahandsförmedling. Ekonomiskt bistånd beviljas även till köavgifter.

12. Familjernas försörjning

Introduktionsersättning övergick till etableringsersättning under 2012 som handläggs av Arbetsförmedlingen och utbetalas av Försäkringskassan och därmed finns enbart ekonomiskt bistånd och självförsörjande som alternativ 2012. Andelen självförsörjande 2010 var 13 % jämfört med 21 % 2012. Detta kan förklaras med att den kategorin som tidigare hade introduktionsersättning nu har etableringsersättning och därmed anses vara självförsörjande eftersom de har ersättning från annan myndighet.

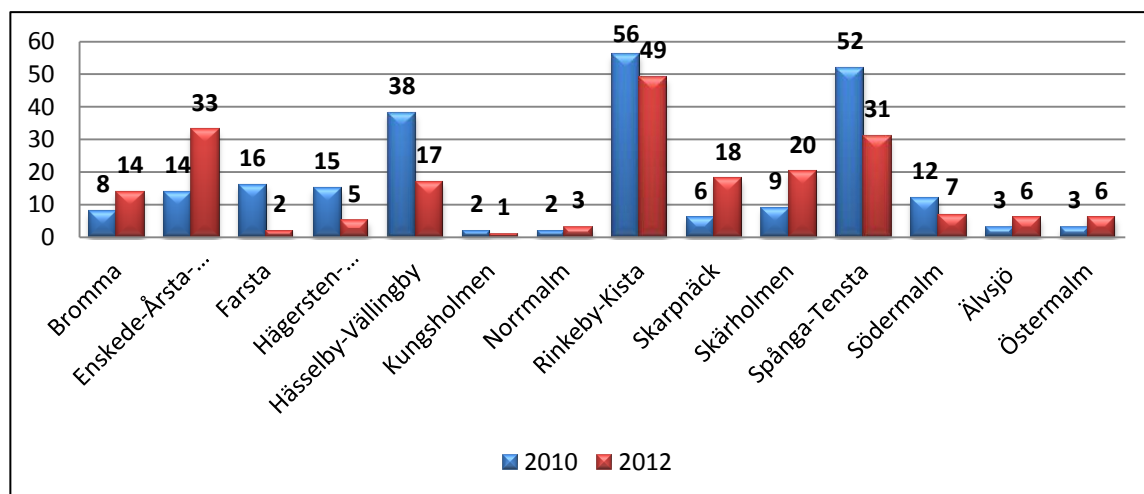
13. Socialtjänstens insatser i familjerna – en familj kan ha flera insatser

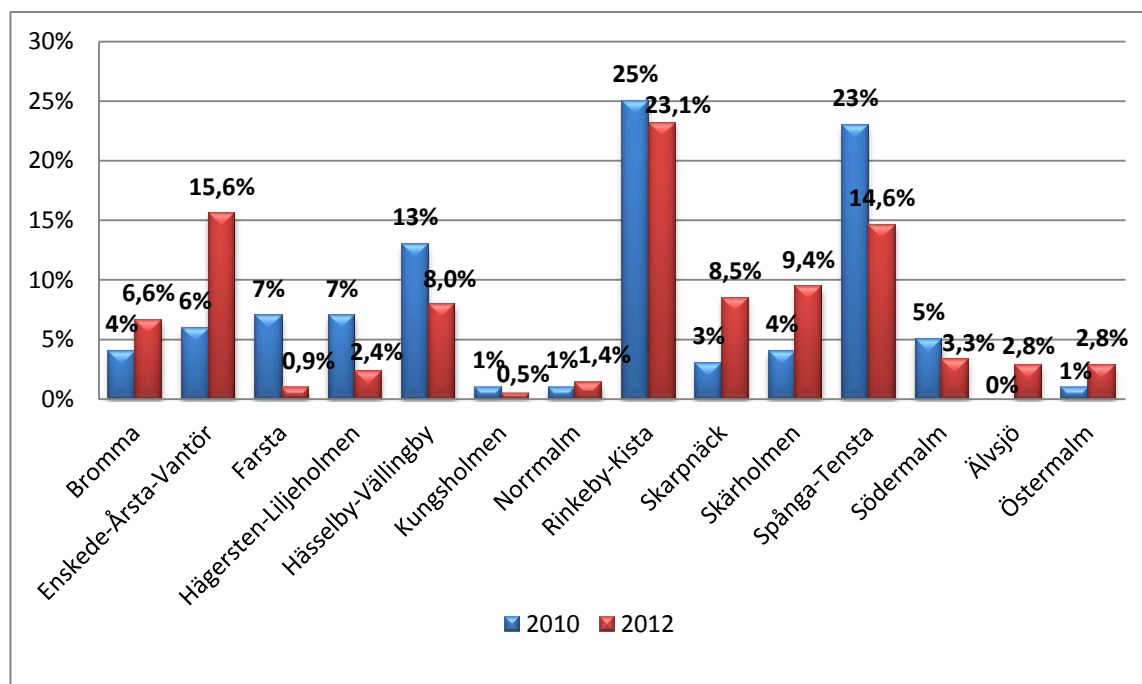
Det totala antalet insatser i de 212 familjerna är 247. 82 familjer (39 %) har enbart insats i form av ekonomiskt bistånd. 30 familjer (14 %) har insatser från både ekonomiskt bistånd och Jobbtorg. 98 familjer (46 %) har andra insatser.

I 70 familjer (35 %) är barnet/barnen föremål för barnavårdutredning (utredning enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL) på grund av oro för barnens situation. 2010 var motsvarande siffra 55 familjer (24 %).

14. Antal familjer per stadsdelsförvaltning 2010 och 2012 – totalt antal 2010 = 225 och totalt antal 2012 = 212

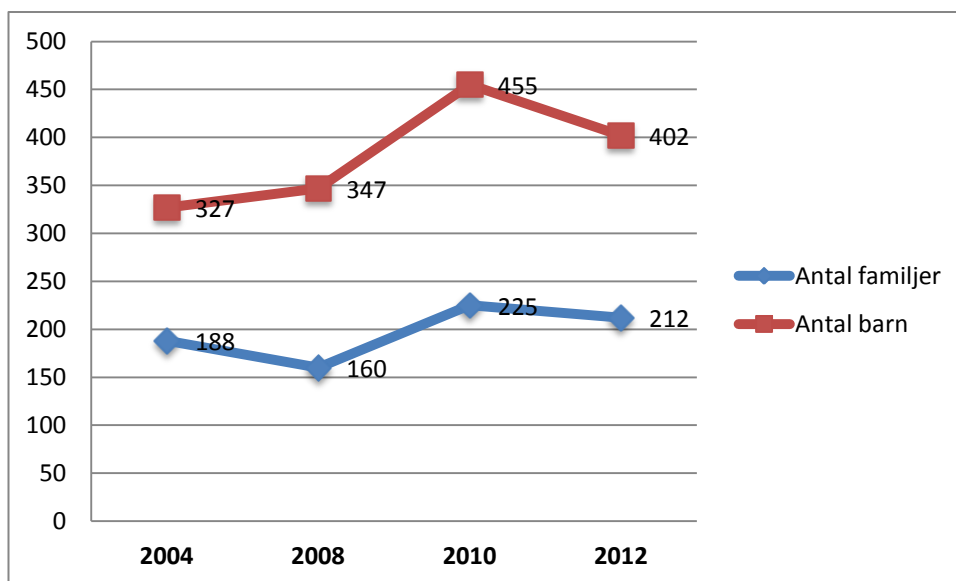
15. Stadsdelsförvaltningarnas andel av det totala antalet familjer 2010 och 2012

Mer än hälften (53 %) av familjerna återfinns inom tre stadsförvaltningar, Rinkeby-Kista, Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta.

Förvaltningens synpunkter

Jämfört med kartläggningen 2010 har antalet barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad minskat från 225 till 212 familjer och antalet berörda barn har minskat från 455 till 402.

Sedan 2010 har kartläggningen jämförts med uppgifter om antal familjer som bor i Stiftelsen Hotellhems särskilda bostäder för barnfamiljer. I kartläggningen ingår 52 familjer som bor i Stiftelsen Hotellhems särskilda bostäder för barnfamiljer. Med utgångspunkt i antalet platser i Hotellhem för barnfamiljer beräknas dock minst 100 familjer saknas i stadsdelförvaltningarnas redovisning och därmed saknas uppgifter om antalet barn och bakgrund i övrigt för dessa familjer.

Bostadsmarknaden

Av kartläggningen framgår att andelen som saknat stadigvarande boende under längre än 1 år har ökat jämfört med kartläggningen 2010. Orsakerna till detta är dels att kön hos bostadsförmedlingen är lång för att få en lägenhet på reguljära bostadsmarknaden, dels att det är svårigheter att bli godkänd som hyresgäst om man saknar fast anställning och inkomst. Kartläggningen visar att lösningar som hotellrum, vandrarhem och lägenhetshotell har ökat.

Rinkeby-Kista, Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta stadsdelsförvaltningar står tillsammans för mer än hälften av samtliga kartlagda familjer, vilket kan förklaras av att inflyttningen av flyktingfamiljer till Stockholm främst är koncentrerad till de ytterstadsområden där det sedan tidigare bor många landsmän och anhängare som man söker sig till. För dessa förvaltningar medför det både kostnader och krävs omfattande resurser för att lösa den många gånger akuta boendefrågan för dessa familjer.

I det svenska flyktingmottagandet innebär att nyanlända flyktingar kan tacka nej till erbjuden förlägningsplats eller kommunplacering med hänvisning till att man

kan ordna boendet på egen hand (EBO). Antalet familjer som efter EBO inte har kunnat ordna eget boende har minskat stort vilket kan bero på att Arbetsförmedlingen har tagit över ansvaret i och med den nya lagstiftningen om etableringsinsatser och etableringsersättning. Detta beror antagligen på att de flesta av dessa personer inte redan har en etablerad kontakt med socialtjänsten utan i större utsträckning ordnar med egna lösningar.

Avhysningar

Sammantaget kan konstateras att den osäkra boendesituationen bland de kartlagda barnfamiljerna till mindre del beror på avhysningar, vilket troligtvis beror på att många av dessa familjer aldrig har etablerat sig på den ordinarie bostadsmarknaden.

Försörjning

Andelen familjer som är självförsörjande har ökat jämfört med 2010, vilket kan förklaras med att den grupp som tidigare hade introduktionsersättning nu ingår i etableringsreformen och har ersättning genom annan myndighet.

Kvinnofrid

Jämfört med 2010 har andelen familjer där boendesituationen förorsakats av separation eller familjevåld ökat, från 12,4 % till 17,5 %. Det är nu den enskilt största orsaken till en osäker boendesituation, framförallt för kvinnor med barn, och gäller både för hushåll med svensk och med utländsk bakgrund. Det förekommer exempelvis att kvinnan och barnen har fått lämna bostaden medan mannen som har kontraktet på lägenheten sitter kvar i denna trots att den part som har störst behov har rätt att bo kvar. I arbetet med kvinnofridsproblematik är det viktigt att uppmärksamma detta och stödja kvinnor med barn att bevaka sin rättighet att bo kvar i den gemensamma bostaden.

Socialtjänstens insatser

När det gäller socialtjänstens insatser för att avhjälpa den osäkra boendesituationen är det vanligast att ge familjerna råd och stöd i att söka boende. Detta innebär främst hjälp med att kontakta bostadsförmedlingen och andrahandsförmedlingar samt att bevilja bistånd till förmedlingsavgifter. Det ges även information om, och hjälp med, att söka bostad i andra kommuner.

Socialtjänsten har vissa möjligheter att under en övergångstid ordna boenden för barnfamiljer. Många familjer har dock svårigheter att komma vidare till en reguljär bostad, trots att de under tiden är fortsatt aktivt bostadssökande på den reguljära bostadsmarknaden.

Försöks- och träningslägenheter som inte primärt är avsedda att vara en resurs för barnfamiljer, används i vissa särskilda fall när familjens problem inte primärt är ett bostadsproblem och det finns omfattande behov av särskilt stöd. Enligt kartläggningen bodde 26 familjer i försöks- eller träningslägenhet vilket är en minskning jämfört med 2010.

Stadsdelsförvaltningen kan i vissa fall även erbjuda jourlägenheter, men problemet är att dessa bostäder, som framförallt är tänkta som resurser att användas under en kortare tid, blir långvariga placeringar då familjerna inte kan få bostäder på den öppna bostadsmarknaden. Detta är en insats som har ökat jämfört med 2010 vilket troligtvis beror på svårigheterna att hitta båda tillfälliga och långsiktiga lösningar för dessa familjer.

Antalet familjer där orsaken till bostadslösheten beror på familjevåld/kvinnofrid har ökat sedan 2010. Socialtjänsten har en möjlighet att erbjuda särskilda insatser i de fall problemet inte enbart är en bostadsfråga, t.ex. att erbjuda skyddade boenden för kvinnor som utsatts för våld eller hot om våld av sina partners samt deras barn. Socialtjänsten kan också i varierande omfattning stödja kvinnor i samband med separation.

Antalet barn som är föremål för barnavårdutredning på grund av oro för barnens situation har ökat vilket till viss del kan bero på att antalet kvinnofridsärenden har ökat. Socialtjänsten har ansvar för barn som utsätts för skadlig behandling eller bristande omsorg i hemmet. Stadsdelsnämndernas barn- och ungdomsverksamhet omfattar såväl preventiva som avhjälpande insatser. De insatser som socialtjänsten gör för barn och deras familjer ska utformas i samarbete med den som är berörd. Det är vanligast att insatser sker i öppna former. Sådana insatser kan bestå av kontaktperson, kontaktfamilj, olika slags familjesamtal eller annan samtalskontakt.

Att förebygga vräkningar är en mycket angelägen fråga för socialtjänsten och staden arbetar aktivt med denna fråga. Under 2010 pågick ett samarbete mellan staden, bostadsbolagen, kronofogden m.fl. i syfte att utveckla rutiner och förbättra samarbetet. När det gäller situationen för de familjer som ingår i kartläggningen bedömer dock förvaltningen att vräkningsförebyggande insatser enbart är en del av lösningen eftersom det stora flertalet aldrig kommit in på den reguljära bostadsmarknaden.

Hushållsekonomisk rådgivning samt budget- och skuldrådgivning är viktiga insatser för personer som har svårt att hantera sin ekonomi eller behöver hjälp med ekonomisk sanering. Under 2012 har öppen rådgivning införts på stadsdelsförvaltningarna för att minska köerna.

Under förutsättning att familjerna inte har hyresskulder och det finns särskilda skäl kan socialtjänsten medverka till ansökan om förtur till bostad hos bostadsförmedlingen. Bostadsförmedlingen bevilja förtur restriktivt och beviljar enbart personer med tillräckligt starka skäl. Att beviljas förtur är inte en akut lösning utan processen kan ta flera månader. Ett problem i sammanhanget är att även om en familj har särskilda behov och beviljas förtur i bostadskön kan de nekas kontrakt för att de saknar fast inkomst.

Det finns en mängd orsaker till att familjer saknar ett hem och det fordras ett flertal olika insatser för att bostadslösheten ska kunna motverkas. Problemet kan vara såväl individuellt som strukturellt och kräver lösningar av många samverkande aktörer. Detta är i stor utsträckning en bostadspolitisk fråga, men även arbetsmarknads- och integrationspolitik har betydelse.